

Серов Р. І.

Українсько-французькі відносини: політологічний вимір в історичній ретроспективі

УДК 327-048.87(44+477) «19/20»
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-5-6-15-25>

Серов Р. І.
докторант кафедри політології
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, Україна

У статті досліджується розвиток українсько-французького політичного діалогу під час будівництва сучасної української державності, його особливості в різні періоди. Вивчення цієї проблеми як в Україні, так і у Франції не відрізняється високою інтенсивністю, але за минулі десятиліття накопичено значний масив наукової інформації, що висвітлює зміни ставлення французьких політиків до України, розкриває позитивний досвід і досягнення в двосторонньому партнерстві, але також моменти гальмування співробітництва, причини і мотиви непослідовності французького керівництва у найважливіших для України питаннях євроінтеграції.

Встановлено справжні терміни згортання економічного співробітництва з Францією наприкінці другого періоду, причини якого не озвучувалися. У нових історичних умовах активізація політичного діалогу йде на тлі триваючого зниження економічної взаємодії і це вказує на необхідність оновлення контенту політичного діалогу, відмови від завищених очікувань та необхідність гармонізації відносин країн, що мають для цього достатній практичний досвід.

Ключові слова: політичний діалог вищого рівня, зовнішньополітична стратегія, українсько-французькі відносини, українсько-французький дискурс, політологічний вимір в історичній ретроспективі.

У дослідженні політичних процесів відому роль відіграють оцінки знакових і компетентних фігур. Посол Франції в Україні Ізабель Дюмон з їх числа. У 2017 г. на презентації в Київському Інституті світової політики спільного дослідження французьких і українських політологів посол підкреслила, що відтепер українська тема входить до ТОП-5 французької зовнішньої політики, у якій раніше української політики майже не було [1].

А ось спостереження іншої офіційної особи – Валерії Фор-Мунтян, яка очолює групу дружби з Україною в Національній асамблеї (Нижній палаті парламенту Франції). 33-річна депутат, уродженка м. Кілія Одеської області, в 13 років опинилася у Франції, куди переїхали її батьки. У розгорнутому інтерв'ю пресі під час перебування в Україні вона сказала, що пересічний француз взагалі не знає, що Україна існує. Знають міста Київ і Одесу, однак різниця між Росією і Україною для них не є очевидною. Але політики і бізнесмени добре обізнані про Україну, проте головна асоціація з країною для них – «корупція». Це і рейдерство як наслідок корупції в судовій системі. Якщо здолати корупцію, то бізнес прийде, незважаючи на війну [2].

Отже, французька сторона оптимістично оцінює перспективи співпраці.

Актуальність проблеми, на перший погляд, цілком очевидна. Євроінтеграційні прагнення України потребують активної підтримки Франції, що займає поряд з Німеччиною ключову позицію в ЄС. Але такий прагматизм не слід вважати головним мотивом, який може бути витлумачений як вузько егоїстичний. Повномасштабне співробітництво з Францією є самоцінним саме по собі і в історичному перерахунку принесло Україні реальні результати і корисні уроки, хоч і не завжди приємні.

Мета цієї роботи – з'ясувати дійсні результати та особливості українсько-французького політичного діалогу на кожному етапі його розвитку з 1991 по 2018 рік, а також показати справжні підстави, за якими виникали несподівані, на перший погляд, ситуації, особливо в реалізації євроінтеграційних та проатлантичних планів України.

Природні кордони періодизації досліджуваного процесу визначили виражені зміни парадигми політичного життя держави.

Початок та формування українсько-французького політичного діалогу на першому етапі (1991–2004 рр.) показує тенденцію не надто динамічного, але постійно зростаючого рівня спілкування і співпраці, яка пригальмувалася політичними ексцесами, в центрі яких виявлялася Україна. Проте вся необхідна система двосторонніх відносин була збудована.

Другий період (2005–2013) був ознаменований неймовірним стрибком і бурхливим зростанням кількісних і якісних показників українсько-французького співробітництва, пік якого припав на 2010–2011 рр.

Третій етап, що почався у 2014 році, дав новий контент двосторонніх відносин, конструкція яких внутрішньо вельми суперечлива. Це безпрецедентне зростання прямих політичних контактів на вищому рівні і одночасно – істотне згортання економічних зв'язків. Перед Україною постало нелегке завдання – повернути французькі інвестиції і відновити господарські зв'язки, тому що жодним злетом політичного діалогу не можна досягти високого офіційного рівня партнерства.

Завдання непросто, враховуючи, що навіть в самих позитивних фазах росту нашої співпраці не була досягнута відмітка не тільки стратегічного партнер-

ства, але і привілейованого, хоча до 2010–2011 років Україна наближалася до такого статусу.

Українсько-французькі відносини в новітній час посідають не дуже помітне місце у наукових та експертних публікаціях і хоча справа не в кількості публікацій, але інтенсивність їх появи на світ має значення. Досить глянути на зміст з питань міжнародних відносин у бібліографічних виданнях, щоб упевнитись, яку незначну частку займає у них французький напрям української зовнішньої політики та громадської думки. Незрівнянну з польським, румунським, угорським або литовським та іншими далеко не першої величини суб'єктами європейської спільноти. Проте у монографічних та дисертаційних працях є вагомий напрацювання з цієї проблематики з виразною тенденцією до системного її дослідження.

Дослідники відзначають складності і протиріччя політичних відносин двох країн. При цьому оцінки політичного процесу і його основних фігур значно різняться.

В останні роки низка відомих і нових наукових центрів (за участю зарубіжних партнерів) почали публікувати змістовні матеріали щодо проблем українсько-французьких відносин.

Особливістю нових досліджень є аналіз двосторонніх відносин як цілісної системи з оцінками (в низці випадків у балах) досягнутого рівня, практичними рекомендаціями й елементами політичного прогнозування. Широко використовуються нові методології та підходи політичної соціології, що дають змогу застосовувати математичні методи, але їх слід кореспондувати з традиційними методами політологічного аналізу. З цього приводу автор опублікував свої оцінки і зауваження [4].

Цікаво, що на протигагу науковцям і експертам українська політична публіцистика більш жваво обговорює проблематику двосторонніх відносин.

Українсько-французький дискурс у науковому та експертному середовищі Франції присутній набагато скромніше, ніж у нашій країні. Ця тематика є в роботах таких наукових центрів, як Французький інститут міжнародних відносин (ІФРІ), Французький дослідний фонд з проблем Євразії, Французький Центр досліджень у галузі розвідки (ЦІОР), Інститут політичних досліджень (Екс-ан-Прованс), при яких видаються журнали «Кур'єр країн Сходу», «Вісник французької документації» та інша наукова періодика.

Автори політичних досліджень по Україні і публіцисти практично всі єдині в тому, що причиною гальмування двостороннього співробітництва є політична нестабільність в Україні та відсутність прогресу в боротьбі з корупцією. Але вони рішуче розділені на два табори в питанні про роль Росії в українській кризі. Як і в Україні, публіцистичні матеріали французьких ЗМІ по нашій темі пере-

важають над усіма іншими. До того ж наявність великої кількості критичних оцінок і зауважень французів на адресу української сторони значно перевищує намагання авторів зробити аналіз реальних протиріч і серйозних помилок французької політики щодо України, наслідки її непослідовності у питаннях відносин України і ЄС, найбільш вірогідні шляхи розвитку двостороннього співробітництва. Проте є й самокритичні публікації, в яких українській політиці Франції пред'являються серйозні претензії.

Аналіз політичного діалогу в його розвитку, в історичній ретроспективі вимагає залучення всього корпусу документальних джерел як опублікованих, так і архівних. Це насамперед 66 договорів та угод. Особливе місце для висвітлення другого та третього етапу двостороннього співробітництва займають міжурядові угоди – «Дорожні карти українсько-французьких відносин», які надали системного вигляду та неочікувану динаміку всім основним програмам співробітництва. Серед оприлюднених джерел – матеріали сайту посольства України у ФР. Вони з'явилися в 2010 році. Те ж стосується і сайту посольства Франції в Україні.

Також важливу інформацію містять збірники документів, зокрема «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України» та ін.

Особливо відзначимо корпус документів архіву МЗС України та поточних архівів міністерства. Щодо Посольства України у Франції, то це майже 30 томів звітів, аналітичних матеріалів, оглядів пресита інших документів щорічно [5].

Документи другого та третього періодів двосторонніх відносин, якими користувався автор, залишаються в профільних департаментах міністерства.

Переходячи безпосередньо до питань політичного діалогу, підкреслимо, що спілкування державних діячів на вищому та найвищому рівнях між нашими країнами розпочалося не раптово. Був певний перехідний період напередодні проголошення державної незалежності України. Ще в липні 1990 року аналіз змісту стрімкого європейського процесу, його значення для України було зроблено МЗС УРСР на науково-практичній конференції «Загальноєвропейське співробітництво і союзні республіки».

13 червня 1990 року було відкрито Генеральне консульство Франції в м. Києві. Того часу у французькій пресі публікуються інтерв'ю Голови Верховної Ради України Л. Кравчука та низка матеріалів про Україну. Потім були робочі зустрічі з французькими міністрами. У жовтні 1991 року Л. Кравчук мав зустріч із Президентом Франції Ф. Міттераном у Парижі.

Докладний аналіз прямих політичних контактів у цей перехідний період можна почерпнути у змістовній статті Г. Дутчак [6].

Встановлення офіційних міждержавних відносин 27 грудня 1991 р., а також підписання у 1992 р. Договору про взаєморозуміння та співробітництво між Україною і Французькою Республікою створило правову основу розвитку міждержавних відносин. Французька Республіка, – зазначалося у Договорі, – зобов'язується сприяти вступу України до Ради Європи, який вона розглядає як важливий фактор для інтеграції України в об'єднану Європу (Ст. 6).

Однак розвиток відносин на базі договору та «сприяння вступу» були дещо повільними. Для французького керівництва політичний потенціал незалежної України був ще не досить зрозумілим. Серед французького загалу ще не ясним. До нашого посольства йшли листи: «Посольству СНД. Україна» [7].

Розробка договірно-правової бази просувалася повільно: вдавалося підписати тільки абсолютно необхідні двосторонні угоди (про ядерну безпеку, транспортні перевезення, морське риболовство та ін.). Через рік після підписання головного Договору посольство України повідомляло: «Французька сторона досі зводить з процедурою його ратифікації, не надаючи нам <...> жодного обґрунтованого пояснення» [8]. Це тривало майже 4 роки. Тоді як Верховна Рада ратифікувала договір без зволікання, у Франції він був ратифікований тільки 14.02. 1996 року.

З цього приводу наше посольство змушене було надати урок дипломатичної грамоти українським парламентаріям, вказавши, що не синхронізована з французькою стороною у строках ратифікація документа «поставила Україну у досить принизливе становище <...> висловлення згоди на обов'язковий характер такого роду документів має здійснюватися <...> сторонами без значного розриву у часі, інакше це може негативно впливати на загальну атмосферу двосторонніх відносин і мати небажані політичні наслідки» [9].

Незважаючи на стримане відношення французької сторони до підписання офіційних угод з Україною, у 1993 році їх вже було 10.

Щодо стереотипів французької політичної еліти яскраво розповів у інтерв'ю «Дзеркалу тижня» 6.12.2002 р. наш перший посол у Франції Ю. Кочубей, який нагадав досить відому фразу Жіскара д'Естена про те, що Україна для Росії – як для Франції район Рон-Альп. Ю. Кочубей вказав також на специфіку Франції: у них діє принцип республіканізму – меншини не визнають, усі вважають себе французами. Значить, українці – сепаратисти, а це має негативний відтінок. Франція грає важливу роль у нашому просуванні до Європи, підкреслив дипломат, отже, нашим політикам і дипломатам потрібно приділяти належну увагу цій країні.

У цитованому вище звіті посольства за 1993 рік дуже точно помічені особливості підходу французів до нової ситуації, які надовго зберігалися в полі-

тичній практиці: «... пріоритет відносинам з Росією <...> є продовженням традиційної проросійської орієнтації Франції у східноєвропейській політиці. <...> поява на європейській арені ще однієї держави, яка за своїми розмірами і потенціалом дорівнює Франції, а крім того, має на своїй території ядерну зброю, означає необхідність потіснитися за столом великих європейських націй, щоб дати Україні її законне місце. <...> зіткнення двох тенденцій французької політики – реалістичної та традиційної – призводить до ситуації, коли реальні кроки французької дипломатії стосовно нашої держави не завжди відповідають проголошеним принципам» (спр. 023, л. 2).

У початковий період відносин МЗС Франції не забезпечувало необхідний рівень зустрічей не тільки наших дипломатів, але й Міністра закордонних справ України А. Зленка. З цього приводу наше посольство вимушене було рекомендувати дзеркальну відповідь у Києві, а саме застосування такого ж підходу щодо регулярних робочих контактів Посла та інших дипломатів високого рангу Посольства Франції в Україні з керівництвом МЗС, Кабінету Міністрів та інш. «Практика показує, – відзначало українське посольство, – що адекватні заходи у відповідь на такого роду дискримінаційну політику можуть виявитися досить ефективними» (спр. 23, л. 5).

Більш результативним було налагодження співпраці з Парламентом Франції. Була створена парламентська група «Франція – Україна», з якою Міністр закордонних справ України А. Зленко мав зустріч 2 грудня 1993 року. Слідом розгорнула діяльність депутатська група «Україна – Франція».

Цікаво, що французькі парламентарії першими дали зрозуміти, що надії політиків України на швидке просування до ЕС є марними. Тоді ще не йшлося про НАТО, але проголошений нейтральний, позаблоковий статус країни, неприєднання до колективних сил безпеки в рамках СНД (Ташкентський договір) теж не подобалось французьким політикам, насамперед голлістам. Під час зустрічі з депутатами Верховної Ради України вони висловили свою незгоду з рішенням України та застерегли, що це ризик стати країною-буфером між НАТО і країнами – членами Договору про колективну безпеку країн СНД [10]. Прогноз щодо буферної ролі України виявився реальним, хоч мотиви французів були й залишилися насправді зовсім іншими. Вже тоді французька сторона, яка прагнула грати в європейських справах заголовну роль, не меншу, ніж Німеччина, насторожено ставилася до євроінтеграційних планів України. І не тільки через небажання ускладнювати відносини з Росією. З огляду на курс українського керівництва на зближення зі США і вплив Німеччини в Україні, французи не бажали посилення німецького і американ-

ського впливу на баланс сил в Європі. І це підтвердили наступні маневри французької дипломатії, яка активно просувала форми непрямой участі України в справах ЄС та НАТО (договір про асоціацію з ЄС, хартія про особливе партнерство з НАТО тощо). Коли ж Україна проявляла наполегливість, намагаючись зробити крок далі, як це було з питанням надання плану дій щодо вступу в НАТО, вона натрапляла на рішучу відмову європейських партнерів, яких переконувала в цьому саме Франція.

Активізація політичного діалогу, поглиблення економічного співробітництва, надання Україні допомоги в ліквідації ядерної зброї були в центрі уваги переговорів Президента України Л. Кучми з Президентом Франції Ф. Міттераном під час саміту НБСЄ в Будапешті 5–6 грудня 1994 р.

Якісні зрушення у двосторонніх відносинах відбулися в 1997 році. Головною подією став офіційний візит до Франції Президента України Л. Кучми 30–31 січня 1997 року, в рамках якого відбулися переговори з Президентом Франції Ж. Шираком, а також з міністрами, великими бізнесменами і банкірами. У цьому ж році було створено Змішану українсько-французьку міжурядову комісію з економічного співробітництва. Перше засідання комісії відбулося 3 березня 1998 р. у Києві.

До цього часу вже не залишилося і сліду від зневажливого ставлення французького дипломатичного відомства до української сторони. Під час підписання 9 липня 1997 р. у Мадриді Хартії Україна–НАТО про особливе партнерство Ж. Ширак заявив: «...Своїм населенням, своєю старовинною і багатою культурою, своїм економічним потенціалом і своїм географічним положенням Україна посідає суттєве місце у великій європейській родині». Наступного року 2–4 вересня відбувся перший державний візит Президента Франції в Україну. Ж. Ширак мав переговори з Л. Кучмою, з іншими керівниками держави, виступив перед студентами і викладачами Національного університету ім. Т. Шевченка [11, с. 3].

В оцінках ролі Ж. Ширака українські автори чомусь кардинально розходяться в думках. Наприклад, відомі вітчизняні дослідники зовнішньої політики Франції В. Манжолла та О. Шаповалова у монографії «Українсько-французькі відносини. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин» слушно зазначають, що український напрям набув самостійного значення у комплексі європейської політики Франції за президентства Жака Ширака. Україна сприймалася у Франції як країна регіонального рівня і відповідно до цього вибудовувалися відносини із Україною. Той факт, що українська дипломатія розглядала стосунки із Францією через призму прагнень України вступити до Європейського Союзу, суттєво обмежувало горизонти політичного діалогу між двома державами.

Позиція Е. Донченко помітно відрізняється. У статті «Україна у східноєвропейській політиці Франції (1991–2009 рр.)» вона зробила спробу ретроспективного аналізу відносин за різних президентів Франції. На її думку, Ф. Міттеран фактично заклав традицію дивитися на пострадянський простір крізь російські окуляри. Жак Ширак (1995–2007) довів орієнтацію на Росію до логічного апогею. Н. Саркозі виявив дещо більший інтерес до Східної Європи, однак повороту на цьому напрямі не відбулося [12].

Така інтерпретація позиції Франції та особисто Ж. Ширака не поодинокі серед вітчизняних дослідників. Проте його роль трактується спрощено, а тому спірно. Його ставлення до України було дещо іншим. Жак Ширак щиро, із захопленням привітав Оранжеву революцію. На відміну від Жискара Де Естена, він не вважав Україну однією з провінцій Росії і зробив перший офіційний візит до Києва. Відгомони неправильного трактування поглядів Жака Ширака на Україну періодично спливають в українських виданнях. Так, у матеріалі М. Струка в газеті «День» йдеться: «Формально Франція визнала незалежність, але насправді тодішній президент Жак Ширак вважав Україну частиною Росії і про це він, зокрема, сказав у розмові з президентом США Джорджем Бушем-молодшим, який згадав про цей епізод у своїх спогадах під назвою «Моменти рішень» [13]. Це посилання на Буша-молодшого раз у раз спливає в інших публікаціях українських авторів. Але, по-перше, «тодішнім президентом» (1991 р.) був не Жак Ширак, а Франсуа Міттеран. По-друге, Буш-молодший сповна міг поплутати Валері Жискара де Естена з Жаком Шираком, оскільки не розплатив і більш серйозні речі.

Наші автори «не помітили» важливу обставину. На момент публікації статті Е. Донченко вже закінчувалось виконання програми другої «Дорожньої карти» українсько-французьких відносин. Таким чином, якісна та яскрава зміна рівня співробітництва вже відбулася і саме за президентства Ж. Ширака.

Треба зауважити, що, так би мовити у фізичному вимірі, стартові можливості українського забезпечення політичного діалогу були вкрай незначними. Наприклад, до середини 1992 р. у Міністерстві закордонних справ, яке тоді очолював А. Зленко, було більш ніж 200 штатних працівників. Проте у центральному апараті Франції тоді налічувалося більше 10 тис. працівників. Російське представництво у Франції налічувало 500 працівників, а українське – трьох, які поєднували свої функції з працею в ЮНЕСКО [14]. Через рік у посольстві працювали вже 9 дипломатів та 5 технічних працівників.

Дієвим фактором розвитку політичного діалогу залишалась проблема Чорнобиля. З 1990 р. до Франції виїздили щорічно майже 200 постраж-

далих дітей. Франція розгорнула активну діяльність серед країн «Великої сімки» стосовно реалізації положень Меморандуму про взаєморозуміння щодо закриття Чорнобильської АЕС.

У вересні 2000 року відбулися зміни у керівництві МЗС України. Цей, на перший погляд, звичайний епізод, викликав живий відгук у французькій пресі. Агентство «Франс-прес» 30.09.2000 року надрукувало інформацію під дещо екзальтованим заголовком «Європейська політика Києва терпить провал: звільнено Міністра закордонних справ». У ній був підданий нищівній критиці міністр Б. Тарасюк, «людина скритна і без харизми», який «не зміг зміцнити позиції України на міжнародній арені та поглибити відносини з Європейським Союзом». Здається, нелояльний вислів про Б. Тарасюка найменше пов'язаний з його харизмою або скритністю. Швидше за все, відкриті симпатії міністра до США не збігалися з настроями французького голлістського політикуму.

Роблячи підсумки першого періоду, зауважимо, що розвиток двосторонніх відносин за загальної позитивної динаміки мав дещо суперечливий, а іноді асиметричний характер. Для розуміння цих процесів важливо враховувати особливості французької зовнішньої політики того часу, ставлення французької сторони до питань розширення Євро-союзу, до політичної конфігурації Європи загалом.

Те, що наші відносини не набули високого статусу, треба розглядати не тільки як тиск російських пріоритетів французького керівництва. Ось одне із зауважень: «...коли французи роками пропонували Україні асоціацію з ЄС, українці інтерпретували це як можливість укласти угоду асоціації з Євросоюзом, тоді як французи мали на увазі двосторонні програми співпраці України з країнами ЄС. Зокрема, навесні 2003 року в Афінах президент Жак Ширак пропонував Україні саме цей шлях (який раніше пройшли країни Балтії). <...> На жаль, французькі зусилля не оцінили належним чином» [15].

У 2000–2004 роках політичні відносини України і Французької республіки також мали затримки у розвитку. З цього приводу А. Зленко рекомендував не забувати про низку гучних скандалів, що сталися в 2001–2002 роках, і що втрата довіри до нашої країни є похідною від внутрішньої нестабільності. Цієї «похідною» була і «багатовекторна» дипломатія Президента Л. Кучми, на адресу якої випущено чимало критичних стріл, бо вона була підозрілою як для Заходу, так й для Росії. Але згодом ситуація вирівнялась. У 2004–2005 рр. політичний діалог набув певного поглиблення, зміцнилося торговельно-економічне співробітництво. Щодо умов діяльності французьких бізнесменів в Україні – нашу країну було переведено з 7 до 6 групи ризиків [16].

Визначаючи початок другого періоду політичного діалогу, ми виходимо з того, що саме

у 2005 році відносини з Парижем замість ситуативних перейшли у нову якість – на рівень системного планування в офіційних «Дорожніх картах» українсько-французьких відносин. Статистика свідчить: досягнути рівня торгово-економічних відносин двох країн до позначки вище 1 млрд дол. США вдалося лише у 2005 році, тобто за 14 років. А тільки за три наступні роки цей показник сягнув уверх більш ніж 2,3 раза. І вже зовсім дивовижним виглядає «стрибок» французьких інвестицій в українську економіку з 87,9 млн дол. США у 2005 році (на почат. 2006 р.) до 830,3 млн дол. у 2006 році (на почат. 2007 р.), тобто майже в 9,5 (!) раза за один рік [17]. Пріоритетними сферами торговельно-економічного співробітництва зазначена ядерна енергетика, транспортування газу, модернізація українських залізниць і створення швидкісного залізничного руху, будівництво автошляхів, а також переоснащення вітчизняного авіапарку. У 2006 році, за даними нашого посольства у Парижі, в Україні працювало 197 підприємств за участю французького капіталу [18]. Водночас, зацінками дипломатів, найкращі показники йшли по лінії малого і середнього бізнесу.

Аналіз низки домовленостей, вказується у звітному документі, досягнутих під час зустрічей на найвищому та високому рівнях у 2005 р., свідчить про те, що їхня реалізація вбачається проблематичною. Так, з українського боку уповільнювалося виконання домовленостей, зокрема щодо конкретизації співпраці з компаніями «АРЕВА» (ядерна енергетика), «ЕАДС» (космос, літакобудування, оборонна галузь, створення в Україні системи захищеного транкінгового спецзв'язку), «Буїг Траво Публік» (будівництво магістральних доріг на концесійних умовах) та інші проекти.

Це був дуже тривожний сигнал. Прекрасно проведений черговий раунд політичного діалогу спіткнувся об проблеми внутрішньої економічної політики. Таким чином, уряд України упустив можливість участі в сучасних високотехнологічних проектах великих французьких компаній, зокрема аерокосмічних, де Україна мала міцні позиції, високі класні фахівці сповна працездатні підприємства. Цього не було зроблено і згодом, і французи в своїй інвестиційній політиці йшли звичною для них дорогою посилення своїх позицій перш за все у фінансовій сфері країни-партнера.

Під час офіційного візиту Президента України В. Ющенка до Франції 22 червня 2005 року глави обох держав домовилися про обопільний контроль виконання програми «Дорожніх карт». Це сприяло підтримці Францією реформ в Україні у рамках виконання Плану дій Україна–ЄС. Політичний діалог посилюється всіх рівнях, зокрема шляхом обміну візитами міністрів закордонних справ, контактів у рамках міжнародних форумів (ООН, РЄ, НАТО, ОБСЄ) тощо.

«Дорожня карта» передбачала активізацію між-парламентських обмінів та співробітництва на рівні регіонів і міст, зокрема на основі вже наявних зв'язків між Києвом і Тулузою, Львовом і Ліоном, Одесою та Марселем, Харковом і Ліллем, Донецьком і Метцом, Чернівцями й Діжоном. Також зазначалося, що офіційний Париж сприятиме реформам, спрямованим на зближення України з ЄС у таких напрямках: вступ України до СОТ, визнання України країною з ринковою економікою, швидке укладення угоди про спрощення візового режиму між Україною та ЄС, поглиблення торговельно-економічних відносин з метою поетапного створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Цілі, поставлені в першій дорожній карті, в цілому досягалися успішно, що різко відрізнялося від попереднього періоду. Кількість зустрічей на вищому рівні, а також контактів керівників дипломатичних відомств різних рівнів у разі перевершувала показники минулих років. Протез часом усе більш помітним ставав дисбаланс між загальними результатами і інтенсивністю політичного діалогу на вищому рівні. Аналіз Посольства України у Франції про динаміку розвитку двосторонньої співпраці за 5 років (2007–2012), зазначимо, найбільш благополучніших, показує, що в 2007–2008 роках зустрічі і переговори Президентів відбулися 5 разів. А потім до 2012 року була лише одна (2010). На інших напрямках цього дисбалансу не відчувалось. У рамках розвитку міжпарламентського співробітництва йшов регулярний обмін делегаціями. На міжурядовому рівні теж.

Політичний діалог на рівні глав зовнішньополітичних відомств у першому періоді міждержавних відносин був дуже помірним. Зустрічі глав МЗС відбулися лише 4 рази. Зустрічі глав дипломатичних відомств відбувалися також у рамках багатосторонніх заходів, загалом 8 зустрічей за 12 років. У другому періоді такі контакти мали вже інший темп. За сім років (2005–2012) міністри іноземних справ зустрічалися 12 разів.

Звіт МЗС щодо виконання програм «Дорожньої карти» у 2013 році показує несподівано малий обсяг матеріалів стосовно політичного діалогу на найвищому та вищому рівнях. Увесь розділ вмістився буквально в чотири абзаци [19]. Хоч до Вільнюського саміту Україна ще не робила заяв щодо відкладення підписання договору про Асоціацію з ЄС.

Одним з основних питань українсько-французького політичного діалогу на всіх етапах було просування України в ЄС. Сторони закріпили це договором ще в 1992 році. Президент Ніколя Саркозі зробив певну трансформацію позиції Франції щодо України. У програмній передвиборній промові Н. Саркозі пролунала теза про можливість «об'єднання (Європейського) континенту аж до Києва». Водночас французька дипломатія висунула дещо іншу тактичну програму, а саме,

що для Туреччини, країн Середземноморського басейну та держав Східної Європи (Україна, Росія, Білорусь та Молдова) потрібно вигадати нову форму відносин з ЄС, що передбачатиме економічне й політичне співробітництво, а також сприяння розвитку демократії. Таким чином, пропонувався варіант довгої лави запасних із строка-тим і різнокаліберним складом гравців.

Під час візиту Президента В. Ющенка до Парижа 5 жовтня 2007 рокуна зустрічі з Президентом Франції Н. Саркозі було порушено питання про включення положення про європейську перспективу України до тексту майбутньої Нової посиленої угоди між Україною та ЄС. У відповідь французьке керівництво виступило з ініціативою запровадження концептуально нового статусу України – «асоційованого партнера» ЄС. То було вищевказане намагання французької сторони віднайти компроміс між риторичною підтримкою євроінтеграційних зусиль України й звісною позицією Франції згідно з Європейською політикою сусідства без констатації щодо майбутнього членства в ЄС. Таким чином, французька ініціатива ґрунтовно скоректувала весь зміст євроінтеграційного курсу України. Стосовно перспектив відносин України з НАТО Франція демонструвала прихильність до принципів «відкритих дверей», але поетапності у просуванні поступу до альянсу. Це проявилось під час підготовки до Бухарестського саміту 2–3 квітня 2008 року та обговорення питання підписання з Україною Плану дій щодо членства в НАТО. Франція виступила проти приєднання України до ПДЧ, заявивши про передчасність такого кроку. Ще напередодні саміту французькі урядовці не раз висловлювали застереження проти підписання ПДЧ із Україною, мотивуючи це внутрішньою неготовністю України піднятися на новий рівень, а також недоречністю використання вступу до НАТО як «певного інструменту для розв'язання проблем, які є в Україні у відносинах з одним її потужним сусідом» [20].

Така позиція Парижа є наслідком не тільки «російського чинника». Навпаки, представники французького уряду наголошували, що у відносинах із Росією «гра у сфері впливу припинилася». Необхідно зважати на французьке бачення процесу реформування НАТО, надання пріоритету зміцненню автономних європейських механізмів безпеки, що через десять років помітно збільшило напруженість у стосунках Трамп–Макрон після заяв останнього про необхідність створення європейської армії. Також, як ми вказували вище, у нових країнах-членах НАТО Франція вбачає посилення США та Німеччини. До того ж шлях до ЄС необов'язково йде через НАТО.

Не слід вважати, що французькі політики та французька дипломатія переграли українську. Жодних авансів та обіцянок змінити своєвідому

позицію Париж не давав. Але з цього моменту для української сторони стало зрозумілим таке: напрямна вступ до ЄС і членство в НАТО – це два різні вектори зусиль України. Справедливим є твердження дослідників, що саме «європейська ідентичність» України є фундаментальною основою її всебічного наближення та входження до європейської спільноти [21].

Офіційний Париж розраховував, що угоду про асоціацію між Україною та ЄС буде підписано протягом найближчих років, виступав за створення якомога ширшої зони вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом. Однак перебіг подій розгортався за іншим сценарієм. Мета була досягнута, але майже за 7 років через бурхливі політичні події в Україні, збройний конфлікт. І тільки 1 січня 2016 року ЗВТ Україна–ЄС почала своє офіційне існування.

У переговорах на вищому рівні у процесі тапісля укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС неодноразово оголошувались наміри України наполягати на чіткому визначенні європейської перспективи членства в організації, відрізняючи цей договір від інших угод про асоціацію, підписаних ЄС із північно-африканськими країнами.

Незважаючи на скромні результати політичного діалогу 2013 року, у цілому другий період був насичений інтенсивними контактами і зміцненням дипломатичних зв'язків з Францією. Несподівано на тлі цих інтенсивних і багатосторонніх контактів з'явилася тенденція на згортання українсько-французького економічного співробітництва, яка не укладалася в звичайну логіку і, можливо, спочатку здавалася випадковим коливанням ринку. Це непросто помітити, якщо дивитися на стан торговельно-економічних відносин у цілому. У них задіяно багато суб'єктів, багато факторів і в цілому позитивна динаміка зберігалася. В середині цієї системи прямі інвестиції – всього лиш один із чинників, але він виявився лакмусовим папірцем. Це особливий сюжет, який потребує окремого аналізу і який ми вже розглядали в іншій публікації [4]. Тому зараз ми обмежимося деякими міркуваннями. Після стрімкого росту останніх 5 років прямих французьких інвестицій в Україну (у 2010 р. + 45%) вони раптом перейшли у режим витоку. Відомо, що у 2012 року інвестиційний клімат погіршився. Колишні урядовці В. Януковича вказують на появу «молодої команди», на сваволю «смотрящих» і т.д. Але відтік французьких інвестицій на 5% відсотків стався ще роком раніше. Тобто всього через рік після зустрічі президентів у Парижі, де Н. Саркозі вигукнув: «Тепер ми друзі!». У 2012 році було вже мінус 22%, а це вже майже півмільярда доларів [22]. Складність у оцінках повороту Франції задовго до політичної кризи в Україні полягає в тому, що більшість іноземних партнерів зберігали позитивну інвестиційну динаміку. Навпаки, дані щодо США

(2010 р.), Франції (2011 р.) Німеччині (2012 р.) і Норвегії (2013 р.) показували відтік інвестиційного капіталу з України [22].

Складна політична ситуація 2014–2018 рр. не дала шансу щодо поліпшення інвестиційного клімату. Тільки за перші 5 років негативних інвестиційних коливань держава не дорахувалася майже 900 млн доларів, відкотившись до рівня нижче 2009 року.

Щодо проблем політичного діалогу з Францією після 2013 р., звернемо увагу на те, що, на відміну від відносного затишшя попередніх трьох років, на цьому напрямі стався справжній вибух активності з обох сторін. У звіті МЗС щодо виконання «Дорожньої карти» українсько-французьких відносин на 2013–2015 роки відзначалося, що у 2014 році офіційний Париж займав активну позицію на переговорах у «Норманському форматі» у світлі міжнародних заходів із врегулювання військової напруги та стабілізації соціально-політичної ситуації в Україні. З початку 2014 року Президент Франції Ф. Олланд провів 47 офіційних зустрічей і телефонних бесід із лідерами країн світу та главами міжнародних організацій, основною темою яких була ситуація в Україні.

Після президентських виборів в Україні Ф. Олланд і П. Порошенко мали 4 офіційні зустрічі та 16 телефонних розмов, зокрема у багатосторонньому форматі. Події в Україні також стали предметом 23 офіційних заяв Єлисейського Палацу. Крім того, розвиток ситуації в нашій державі залишався ключовим питанням щотижневих засідань французького уряду та брифінгів Міністра закордонних справ Франції Л. Фабіуса [23].

2015 рік став ще більш насиченим у частині розвитку українсько-французького політичного діалогу на найвищому та вищому рівнях. Робочі візити до Франції Президента України П. Порошенка (11.01, 22.04, 02.10, 29–30.11) та Президента Франції до України (05.02), а також їхні зустрічі на міжнародних форумах та переговорах, зокрема у Нью-Йорку, Берліні, Мюнхені, Аахені, Ризі та Мінську, засвідчили найвищий за всі роки двосторонніх відносин рівень політичного діалогу між двома країнами. Всього за рік відбулося 12 таких контактів. Деякі з цих зустрічей мали практичні наслідки і гучний міжнародний резонанс. Так, 4–5 вересня в Уельсі відбулася зустріч Президентів України та Франції у рамках саміту НАТО. Після чого послідувало політичне рішення Ф. Олланда призупинити поставку Росії військово-десантних суден типу «Містраль».

Справді, інтенсивність і глибина політичних контактів на вищому рівні створили в цьому разі нову якість політичного діалогу

Франція була співавтором щодо підготовки проєктів на захист територіальної цілісності та суверенітету України у рамках роботи ЮНЕСКО та

Міжнародної організації Франкофонії. Франція зробила підтримку у вирішенні низки питань, а саме: підписання та ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, лібералізації ЄС візового режиму для України.

Щодо останнього дуже прикро, що впродовж багатьох років ця проблема, як завіряють наші європейські партнери, мала вирішитися досить короткі терміни, зайняла багато років. Почасти через нові і нові вимоги ЄС. Парадокс у тому, що мільйонна лавина біженців і численних терористів з Африки і Арабського Сходу змела всі межі на шляху до Європи і була там прийнята без всякої європейської ідентичності, без якихось документів і дозволів, а Україна продовжувала складну багаторічну дипломатичну боротьбу за безвізовий режим.

Водночас внутрішня політична боротьба у Франції підштовхнула деяких французьких парламентаріїв використати ситуацію у своїх інтересах на противагу курсу чинного на той час Президента Ф. Олланда. Групи членів Національних Зборів та Сенату ФР без дозволу офіційних українських установ почали відвідувати Крим. В першій групі 8 з 10 парламентаріїв належали до партії Н. Саркозі, який демонстрував свою прихильність до політики В. Путіна, щоб послабити вплив майбутнього суперника у боротьбі за президентське крісло – Марін Лепен. Офіційний Париж засудив цей вчинок. Але через деякий час ще два французькі депутати заїхали у зону АТО на територію т. зв. ДНР. Зрозуміло, що робилося це, щоб поодинокі дрібні «делегатії» висвітлити у французькій пресі. Не випадково групу супроводжував журналіст Лоран Браяль.

У будь-якому політичному процесі величезне місце займає преса. Вона грає декілька ролей: учасника, політичного інструменту, засобу інформації і знаряддя пропаганди, що формує громадську думку. Крім того, це найважливіше історичне джерело, доступне кожному дослідникові, але міра достовірності матеріалів ЗМІ в табелі про ранги джерелознавства не досить висока і вимагає перевірки.

Преса та проблеми інформаційної присутності України у Франції – це предмет самостійного аналізу, якому буде присвячена окрема стаття. Актуальність цього питання взагалі, та ще в умовах сучасної інформаційної війни, величезна. Останніми роками Україна багато робить у цьому напрямі, проте ефект у цій сфері не досягається миттю. В інтерв'ю Валерії Формунтян, згаданому на початку статті, є таке спостереження: «Окрема проблема: інформації про Україну немає. Газет немає, телебачення не транслюється. А ось російське телебачення, преса, просування російської культури є скрізь. Тобто навіть для багатьох українців, що переїхали в Європу, джерелом інформації про світ є російські ЗМІ» [2].

Схоже, що до завоювання уваги французів створеній системі ще належить чимало потрудитися.

І не тільки французів. За оцінками українських аналітиків, у світовій пресі значно зменшується кількість публікацій про Україну [23]. Тож перегляд стратегії політичного діалогу стає нагальною потребою. Про це досить жорстко попереджають й українські аналітики. На думку С. Виднянського, реалізація адекватної національним інтересам зовнішньої політики у глобалізованому світі виявилася найскладнішим напрямом українського державотворення, тому сучасне становище країни, зокрема війна на Сході, свідчить про те, що українській зовнішній політиці й дипломатії так і не вдалося створити сприятливі зовнішні умови для реалізації завдань внутрішньої політики шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами світового співтовариства [24]. Що до цього додати? Факт очевидний. Але, на нашу думку, можливості зовнішньої політики і дипломатії мають свої межі, тому держава своїми силами не завжди може створити «сприятливі зовнішні умови», коли криза в Україні придбала геополітичний вимір і тому участь у її подоланні беруть перші особи провідних держав.

Відзначаючи високий рівень політичного діалогу, аналітики «Української призми» виділяють його слабке місце – короткостроковість завдань, «відсутність сформульованого стратегічного бачення стосунків із Францією. Дворічні дорожні карти розвитку відносин не підписуються з 2012 р., а востаннє пріоритети короткострокової співпраці окреслила Декларація глав держав у 2015 р.» [25]. Можливо, що зауваження і рекомендації фахівців все ж таки беруться до уваги тими, кому вони адресовані. Обнадійливий знак: відновлено роботу спільної комісії економічного співробітництва, яка провела до 2011 року 6 засідань, а 7-е засідання (з дуже вузькою тематикою) відбулося тільки 30 жовтня 2018 року (через 7 років перерви).

Висновки і пропозиції. Завдяки активному діалогу на найвищому рівні врегулюванні української кризи зростає увага політиків, дослідників, спільно-тидо нашої країни. Україна з периферійної околиці європейської і світової політики стала її активним суб'єктом. Держава досягла тих політичних цілей минулих періодів, які реально могли бути досягнуті. Завершено спільні прагнення зі створення ЗВТ і оформлення асоціації України з ЄС, вирішення питання безвізового режиму для українців.

Формат політичного діалогу, що склався в період 1991–2013 років, у подальшому значно змінився. Акценти співпраці змістилися в політичну сферу. Обговорення проблем економічної дипломатії, економічних стосунків у цілому, гуманітарних проєктів проходило у ситуаційному порядку.

Україна має переглянути свої зовнішньополітичні пріоритети стосовно Франції. З огляду на кардинальні розбіжності позицій обох країн з питання вступу України до ЄС і НАТО, змістити

акцент на посилення ефективності двосторонніх відносин. Розширити тематику діалогу з питань, до яких французьке політичне керівництво виявляє високу цікавість. Наприклад, з питань розбудови системи європейської безпеки та європейської армії. До речі, це питання колись обговорювалося президентами України та Франції ще у першому періоді співробітництва. До того ж є практичний досвід взаємодії вояків у миротворчих операціях на Балканах.

Високий рівень політичного діалогу варто активніше використовувати для цілей економічної дипломатії.

Треба якісно змінити рівень інформаційної присутності України у Франції, а також здолати вузькість і одноманітність контенту цієї присутності. Потрібен позитивний імідж країни з цікавими перспективами, привабливими умовами співпраці і захищеністю інвестора.

Згідно з сучасними умовами відновити механізм та систему економічного і науково-технічно-гопартнерства, галузевої і регіональної співпраці і планування щодо ідеології Дорожніх карт українсько-французьких відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. URL: <http://elvisti.com/news/2016/6/15/v-kieve-presentovali-issledovanie-audit-vneshney-politiki-ukraina-franciya>
2. Європейська правда. 10.04.2018. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/interview/2018/04/10/7080157/>
3. Зленко А.М. та інш. Україна і Франція. Діалог: історія, політика, економіка. К.: Інститут політичних і етносоціальних досліджень. К., 2002, 350 арк.
4. Докладніше див.: Р.І. Серов. Українсько-французький політологічний дискурс у дзеркалі «Аудиту зовнішньої політики України». ISSN 2304-1439. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Соціологія і політичні науки. 2017. Т. 22. Вип. 2(29), с. 180–192.
5. Архів МЗС України, ф. ПУФР, спр. 110, т. 1, л. 207–215.
6. Дутчак Г. Етапи становлення і розвитку українсько-французького культурного співробітництва. URL: <http://boOk.net/index.php?bid=19364&chapter=1&p=achapter>
7. Рудич Фелікс. Магістральні вектори зовнішньої політики України. Віче. 2001. № 9. С. 24–44, с. 26.
8. Архів МЗС України, ф. 1-го ЄД (1994, без №) спр. 23, л. 3.
9. Архів МЗС України, ф. 1-го ЄД (1994, без №) спр. 23, л. 5.
10. Червяков А. Военно-политический курс Франции в 1995–2010 гг. Мировая экономика и международные отношения. 1995. № 10. С. 94–101, с. 98.
11. Україна вітає Президента Франції. До Києва з державним візитом прибуває Жак Ширак. Урядовий кур'єр. 1998. 1 вересня. С. 3.
12. Донченко Є. Україна у східноєвропейській політиці Франції (1991–2009 рр.). Міжнародні

зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2010. Вип. 19. С. 277–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2010_19_26

13. Струк М. Про російський фактор та куртизанство. «День», 02.12.2014.
14. Ельцов А. Подбор кадров для МИД становится все сложнее: Желающих стать дипломатом много. Но не всегда среди них те, кого ждет внешнеполитическое ведомство. «День». 17.01.1997
15. Митрофанова О. Перипетии французско-украинского диалога и перспективы евроинтеграции. Зеркало недели. 12.12.2008, № 47.
16. Поточний архів 1-го ЄД МЗС України, ф. ПУФР, 2004, Довідка.
17. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності. Статистичний збірник. Держкомстат України, К., 2010, ст. 17.
18. Поточний архів 1-го ЄД, ф. ПУФР (2006), Звіт посольства щодо підсумків 2006 р., лл. 15–16.
19. Поточний архів 1-го ЄД, ф. ПУФР (2014). «Щодо стану виконання Дорожньої карти між Україною та Французькою Республікою на період 2013–2015 рр». С. 1.
20. Манжолла В. Політична інновація французької дипломатії / Манжолла, О. Шаповалова. Зовнішні справи. 2008. № 11. С. 13.
21. Донченко Є.В. Розвиток українсько-французького співробітництва. Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. К., 2006, № 4. С. 113–117.
22. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності. Статистичний збірник. Держкомстат України, К., 2013, с. 16–17.
23. Недельнюк А. Забыть об Украине: что писали о нашей стране западные СМИ и рупоры пропаганды. Европейская правда. 15.05. 2018.
24. Віднянський С. URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka>
25. Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Єберта К., 2018, с. 46.

REFERENCES:

1. URL: <http://elvisti.com/news/2016/6/15/v-kieve-presentovali-issledovanie-audit-vneshney-politiki-ukraina-franciya>
2. European truth, 10/04/2018. URL: <https://www.eurointegration.com/interview/2018/04/10/7080157/>
3. Zlenko A.M. Ukraine and France. Dialogue: history, politics, economics. Kyiv. Institute for Political and Ethno-Social Studies, Kyiv, 2002, 350 p.
4. For more detail, see: R.I. Serov. Ukrainian-French Political Science Discourse in the Mirror of the "Audit of Foreign Policy of Ukraine". ISSN2304-1439. Visnyk ONU I.I. Mechnikova. Sociology and Political Sciences. 2017. N 22. pub. 2 (29), p. 180–192.
5. Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, f. AUFR, #110, 1, p. 207–215.
6. Dutchak G. Stages of formation and development of Ukrainian-French cultural cooperation. URL: <http://boOk.net/index.php?bid=19364&chapter=1&p=achapter>
7. Rudich Felix. The main vectors of Ukraine's foreign policy. Viche. 2001. No. 9. p. 24–44, p. 26.

8. Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, f. 1st ED (1994, without number) #23, p. 3.
9. Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, f. 1st ED (1994, without number) #23, p. 5.
10. Chervyakov A. Military-political course of France in 1995–2010. *World Economy and International Relations*. 1995. No. 10. P. 94–101, p. 98.
11. Ukraine congratulates the President of France. Jacques Chirac arrives in Kyiv on a state visit. *Uryadovy Courier*. 1998. 1st of September. P. 3.
12. Donchenko E. Ukraine in the Eastern European Policy of France (1991–2009.) *International Relations of Ukraine: Scientific Researches and Findings*. 2010. ed. 19. p. 277–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2010_19_26
13. Struc M. About the Russian factor and courtesy. "Day", 02.12.2014.
14. Eltsov A. The selection of personnel for the Ministry of Foreign Affairs is becoming more and more difficult. "Day". 17.01.1997.
15. Mitrofanova O. The ups and downs of the French-Ukrainian dialogue and the prospects for European integration. *Mirror of the week*. 12.12.2008, № 47.
16. Current Archives of the 1st ED of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, f.AUFR, 2004, Reference.
17. Investments in foreign economic activity. Statistical Collection. State Statistics Committee of Ukraine, Kyiv, 2010, p. 17.
18. Current archive of the 1st ED, f.AUFR (2006), Embassy Report on the results of 2006, p. 15–16.
19. Current archive of the 1st ED, f.AUFR (2014). "On the implementation of the Roadmap between Ukraine and the French Republic for the period of 2013–2015". P. 1.
20. Manzhola V. Political innovation of French diplomacy. / Manzhola, O. Shapovalova. *Foreign affairs*. 2008. No. 11. P. 13.
21. Donchenko E. Development of Ukrainian-French Cooperation. *Journal of National Academy of Culture and Arts Management*. Kyiv, 2006, No. 4. P. 113–117.
22. Investments in foreign economic activity. Statistical Collection. State Statistics Committee of Ukraine, Kyiv, 2013, p. 16–17.
23. Nedelnyuk A. To forget about Ukraine: what Western mass media and voices of Russian propaganda have written about our country. *European truth*. 15.05. 2018
24. Vidnyansky S. URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka>
25. Ukrainian Prism: Foreign Policy 2017. Analytical study. Foreign Policy Council "Ukrainian Prism", Friedrich Ebert Foundation, Kyiv, 2018, p. 46.

Ukrainian-French relations – political dimension in historical retrospective

Serov R. I.

Doctoral Student at the Department of Political Science of Odesa I. I. Mechnikov National University
Dvoryanska str., 2, Odesa, Ukraine

The assessment of the content of the high level political dialogue, its immediate and remote results is central to the political analysis of interstate relations. The Ukrainian-French discourse of this problematique arose as an independent phenomenon in the era of a global historical turning point, restructuring of the entire system of international relations between new independent states and the "Old World".

The Ukrainian-French political dialogue historically is especially interesting, first of all according to turns of the political life of Ukraine.

The study of this problem, both in Ukraine and in France, is not of high intensity. However, over the past decades a significant body of scientific information has been accumulated. It highlights the changes in the attitude of French politicians towards Ukraine, it provides insight into positive experiences and achievements in bilateral partnership, as well as moments of inhibition of cooperation, causes and motives of inconsistency of the French leadership in the most important issues of European integration for Ukraine. Proceeding from this, the article is based on the problem-chronological principle. A wide range of literature and sources, including archival materials, was used to cover the topic.

The beginning and the formation of the Ukrainian-French political dialogue in the first stage (1991–2004) shows a tendency for a not-so-dynamic but ever-increasing level of communication and cooperation, which was slowed down by political excesses in the center of which Ukraine was manifested. However, all the necessary system of bilateral relations was built.

The second period (2005–2013) gave new quality to the political dialogue. Economic diplomacy has intensified. This period was marked by a sharp spike and an intensive growth in the quantitative and qualitative indicators of Ukrainian-French cooperation, which peaked in 2010–2011.

The third stage, which began in 2014, has given new content to bilateral relations the construction of which is highly controversial. This is an unprecedented rise of number of direct political contacts at the highest level, and at the same time, a significant collapse of economic ties.

The author shows that French politicians had difficulty adapting to a new partner. It is specific that the Treaty on understanding and cooperation of 1992 between Ukraine and French Republic was ratified by France after 4 years. After several meetings and negotiations between Presidents Leonid Kuchma and Jacques Chirac in 1997, the bilateral political dialogue acquired a new quality, and economic cooperation significantly expanded.

After the negotiations, the new President of Ukraine, Viktor Yushchenko, with Jacques Chirac, the whole complex of bilateral relations was transferred to specific tasks in the Road Maps of Ukrainian-French relations. The system of organizing a political dialogue at all levels was also inscribed there. After that, French investments in Ukraine in the very first year grew almost 10 times and for 5 years they maintained a high rate of growth. The French side did not explain the sudden investment reverse.

The author notes that the assessments of Jacques Chirac in Ukrainian publications are very contradictory, although none of the French presidents did more for Ukraine than he did.

One of the main topics of the article is an analysis of the political dialogue on promotion of Ukraine to EU and NATO. Having fixed this policy in the Treaty with Ukraine of 1992, France

changed its position several times in search of a compromise, which was found by means of association agreement with the EU without fixing the prospects for membership in the Union. France also convinced its NATO allies in 2008 not to approve a plan of action for NATO membership for Ukraine and Georgia. The author considers the main reason for French intransigence to be the fear of increasing influence of the USA and Germany on European affairs through new countries that are in close relations with them. In addition, France, which has the strongest army in Europe, seeks to play a leading role in the future system of European security, its projects were discussed as early as the 1990s.

Despite the unprecedentedly high level of the Ukrainian-French political dialogue in 2014–2018, the joint work of presidents in the Norman format on the cessation of hostilities and normalization of the situation in the Donbas, economic diplomacy has not yet been restored in its positions. The author notes that Ukrainian researchers and experts strongly criticize the lack of a strategy in relations with France.

In the conclusions and recommendations of the article it is noted that Ukraine should revise its foreign policy priorities in relation to France. Taking into account the fundamental differences between the two countries' positions on the issue of Ukraine's accession to the EU and NATO, the emphasis should be placed on increasing the effectiveness of the bilateral relations. As well as broaden the dialogue topics on issues of interest the French political leadership, for example, on the development of the European security system and a European Army.

The high level political dialogue should be used more actively for the purposes of economic diplomacy. It is necessary to restore the mechanism and system of economic and scientific and technical partnership, sectoral and regional cooperation as well as planning on the ideology of Road Maps of Ukrainian-French relations.

Ukraine has to change the level of Ukraine's information presence in France in a qualitative way, as well as overcome the narrowness and uniformity of the content of this presence. We need a positive image of the country with interesting prospects, attractive conditions of cooperation and investor's security.

Key words: *high level political dialogue, foreign policy strategy, Ukraine-France relations, Ukrainian-French discourse, political science dimension in historical retrospective.*